

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ตามที่คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎรได้รับมอบหมายจากสภาผู้แทนราษฎรให้มีอำนาจหน้าที่ บทบาทตามรัฐธรรมนูญรวมทั้งการดำเนินงานตามแนวทางกลไกสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติในการกำกับดูแล ตรวจสอบการดำเนินงานทางด้านสิทธิมนุษยชนของฝ่ายบริหาร รวมทั้งการเสนอแนะนโยบาย การให้คำแนะนำต่อสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายในประเทศ การปรับปรุงแก้ไขระเบียบ กฎเกณฑ์ กฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน การเผยแพร่ความรู้ทางด้านสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชน ในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่และบทบาทดังกล่าว คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนได้ดำเนินบทบาทในการเฝ้าระวังแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากกว่าบทบาททางด้านข้อเสนอแนะมาตรการหรือนโยบายอื่นเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นบทบาททางด้าน "ป้องกัน" ยังไม่สามารถทำได้เต็มที่เท่าที่ควรอันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านโครงสร้างภายในของคณะกรรมการ คณะทำงานประจำคณะกรรมการและระบบการดำเนินงานของคณะกรรมการที่ยังไม่มีระบบกลั่นกรองเรื่องร้องเรียน การพิจารณาเรื่องร้องเรียนของคณะกรรมการโดยส่วนใหญ่จะมาจากกรรมการที่เสนอเรื่องเข้าสู่การพิจารณา และในกระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการยังไม่เป็นระบบทำให้สูญเสียเวลาเกินความจำเป็น เช่นกรณีโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยเลิกจ้างครูโดยไม่มีความผิด ใช้เวลาในการพิจารณา 11 ครั้ง กรณีราษฎรในหลายอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ขอความเป็นธรรมในการชำระหนี้ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาแม่ริม ประชุมพิจารณาถึง 13 ครั้ง ข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลให้การดำเนินงานของคณะกรรมการโดยส่วนใหญ่จะสามารถแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้เป็นกรณี ๆ ไป มากกว่าจะเสนอแนะนโยบายหรือการป้องกันปัญหา อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการได้มีบทบาทสำคัญในการเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับผู้ตรวจการรัฐสภาและการปรับปรุงโครงสร้างอัยการซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างยิ่ง ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพการ

ดำเนินงานของคณะกรรมการจึงควรปรับปรุงโครงสร้างและระบบการดำเนินงาน และกลไกต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกันเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชนและสังคมไทยส่วนรวม ดังนี้

1. การปรับปรุงโครงสร้างภายในของคณะกรรมการ

1.1 ในส่วนของกรรมการควรมีการปรับปรุงระบบการเข้าสู่กรรมการ ในการใช้ระบบการคัดเลือกโดยพรรคการเมืองควรกำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติการเป็นกรรมการแต่ละคณะให้ชัดเจน ประสิทธิภาพในการทำงาน ความสนใจและคำนึงถึงสัดส่วนของภูมิภาคให้สมดุลย์กัน เพื่อให้ได้กรรมการที่มีคุณสมบัติตรงกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ในส่วนของคณะทำงานประจำคณะกรรมการ

1.2.1 คณะที่ปรึกษาผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ ควรกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานด้านให้คำปรึกษา แนะนำ วิเคราะห์ ข้อมูลทางด้านวิชาการให้ชัดเจน การปรับปรุงวิธีการทำงานเพื่อสนับสนุนทางด้านวิชาการแก่คณะกรรมการ เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านสิทธิมนุษยชนประจำสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการโดยให้ปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาเพื่อสนับสนุนงานของคณะกรรมการได้เต็มที่

1.2.2 เจ้าหน้าที่ประจำคณะกรรมการ ควรจะเน้นบทบาทหน้าที่ทางด้านวิชาการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนได้มากยิ่งขึ้น และควรพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้พัฒนาเป็นผู้เชี่ยวชาญประจำกองกรรมการ เพื่อทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลทางด้านวิชาการให้กับคณะกรรมการได้ดียิ่งขึ้น

2. การปรับปรุงระบบการดำเนินงานของคณะกรรมการ

เพื่อให้กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการในการสอบสวนพิจารณาข้อร้องเรียน และการตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนควรที่จะปรับปรุงระบบการดำเนินงานของคณะกรรมการ ดังนี้

2.1 จัดระบบการรับเรื่องร้องเรียนที่เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการ โดยการตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวและให้มีการจัดทำสารบบเรื่องร้องเรียนกลางผ่านกองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

2.2 จัดระบบการกลั่นกรองเรื่องที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการ โดยตั้งคณะทำงานในการสรุปประเด็นข้อร้องเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดเตรียมข้อเสนอแนะมาตรการในการแก้ปัญหาในแต่ละกรณี

2.3 การปรับปรุงระบบวิธีการพิจารณาสอบสวน โดยใช้รูปแบบของการไต่สวนพยานและบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้อง การไกล่เกลี่ยกรณีข้อพิพาท และการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ (public hearing) โดยเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนเข้าไปรับฟังการพิจารณาเพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทำให้การพิจารณาโปร่งใสและเป็นการสร้างความยอมรับต่อสถาบันนิติบัญญัติได้ในทางอ้อม

2.4 ควรจัดทำรายงานประจำปีของคณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน เพื่อรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ ซึ่งจะช่วยให้สภามีการอภิปรายนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ที่คณะกรรมการได้เสนอแนะและเป็นการสร้างความรู้ทางด้านสิทธิมนุษยชนให้กับสังคม

3. การปรับปรุงองค์ประกอบภายนอกเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เนื่องจากหลักสิทธิมนุษยชนมีศูนย์กลางอยู่ที่มนุษย์ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาประชาธิปไตย ดังนั้นนอกจากการปรับปรุงองค์กรหรือกลไกทางด้านสิทธิมนุษยชนแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมหลักการพัฒนาประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งจะส่งผลให้การส่งเสริม ปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นจริงในสังคม โดยควรส่งเสริมหลักการดังต่อไปนี้

3.1 ส่งเสริมหลักความเป็นสากลและเท่าเทียมกันของมนุษย์อันไม่อาจแบ่งแยกได้โดยการสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมทุกระดับ

3.2 การส่งเสริมและพัฒนาองค์กรระดับชุมชน เช่น สภาตำบลเพื่อให้เป็นองค์กรตัวแทนความต้องการของชาวบ้านในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

3.3 ควรปฏิรูปเชิงสถาบันและกลไกรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปกฎหมายที่ไม่เป็นประชาธิปไตย และการออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มากยิ่งขึ้น

3.4 ควรส่งเสริมการกระจายอำนาจของสถาบันผู้แทนราษฎร และเสริมสร้างอำนาจให้แก่องค์กรการปกครองท้องถิ่นควบคู่ไปกับการพัฒนาโลกเพื่อให้ชุมชนได้มีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกถึงความคิดเห็น

3.5 ควรสนับสนุนการพัฒนาวิธีการและกลไกในการแก้ไขข้อพิพาทและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ให้สังคมมีทางออกในกรณีเกิดปัญหาข้อพิพาทสิทธิมนุษยชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย